

ביאורים

עד עכשיו למדנו במסילת ישרים שהימצאות האדם בעולם הזה מסוכנת ודומה למלחמה. כעת, מעמיק לנו הרמח"ל את המבט ומלמדנו שהעולם הוא טוב כל עוד האדם לא מקלקל והורס אותו, וכל תפקידו של העולם הוא לעזור לאדם.

האדם צריך לשלוט בעולם החומרי ולהשתמש בו כדי לעבוד את הבורא, זהו הייעוד של העולם. הרי לשם כך העולם נברא - לשמש ולסייע בעבודת ה'. כשהאדם עושה זאת, הוא מרומם את עצמו ונהיה קדוש ודבק יותר בבורא. ולא רק את עצמו מרומם האדם, אלא את העולם כולו. העולם כולו תלוי בנו ומחכה למעשים הטובים שלנו.

לפי זה מסביר לנו הרמח"ל יסוד חשוב: **העולם הזה אינו התכלית.** למרות שהאדם נברא כדי להתענג, אין הכוונה לעונג בעולם הזה, שהרי העונג בעולם הזה איננו שלם. אדם שמחפש את הריגוש וההנאה בעולם הזה, פספס את הנקודה. העולם הזה הוא הכנה לעולם הבא, לחיי הנצח.

אולי קצת קשה לנו לקלוט כך את העולם, אך אילו היינו מכירים את עצמנו יותר, היינו מבינים שלא ייתכן שהתענוג שלנו יהיה מתענוגי העולם הזה, השפלים והעלובים. אילו היינו יודעים איזו נשמה אדירה יש בנו, נשמה שיותר גדולה מהמלאכים, היינו מבינים שבשביחה מעדני העולם הזה אינם חשובים כלום, כי היא 'בת מלך', היא מהעולם העליון.

הרחבות

• התענוגות בעולם הזה ובעולם הבא

האדם לא נברא בעבור מצבו בעולם הזה, אלא בעבור מצבו בעולם הבא. התענוג עליו הרמח"ל מדבר במסכת הדברים נראה כדבר עתידי שאינו מתייחס לחיי היום יום. אולם הרב צבי יהודה קוק היה מדגיש שכוננת הביטוי 'עולם הבא' אינו בהכרח אחרי המוות אלא קרבת אלוהים ומתיקות הדבקות בו עוד בחיים. וכך ביאר את המסופר בגמרא שהחכמים היו מברכים אחד את השני [ברכות יז]. "עולמך תראה בחיך" [הערות לברכות, פרק ב, נא].

הרב קוק מבאר כי השפעת העולם הבא על העולם הזה נוגעת לכל תחומי החיים ולא דווקא לעולם הרוחני כפי שניתן היה לחשוב: "לפי אותו הערך שאור עולם הבא זורח בעולם הזה, באיש היחידי, בכללות העולם ובמציאות בכללותה, הכל מתעלה... מרומם הוא את כל ערכי החיים כולם מאיר הוא בספרות ובשירה בחיי החברה והמדינה באישיות היחידה ובמשפחה בממלכה ובמשטרה בעולם היופי והגבורה באהבה ובסידור הצרכים כולם לכל סעיפיהם הקטנים עם הגדולים" [אורות הקודש ג, עמ' קעז].

ואם תעמיק עוד בענין תראה כי העולם נברא לשמוש האדם, אָמנם הנה הוא עומד בְּשִׁקוּלֹ גדול, כי אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עמו, ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסייע לעבד בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו. כי הנה עלוי גדול הוא לבריות כלם בהיותם משמשי האדם השלם המקדש בקדושתו ותבירו, והוא פענן מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (חגיגה יב ע"א) **בענין האור שגזנו הקדוש-ברוך-הוא לצדיקים, זה לשונם, "וכיון שראו אור שגזנו הקדוש-ברוך-הוא לצדיקים שמח", שגאמר, (משלי יג, ט), "אור צדיקים ישמח".**

ובענין אבני המקום שלקח יעקב ושם מראשותיו אמרו (חולין צא ע"ב), "אמר רבי יצחק, מלמד שנתקבצו כלן למקום אחד והיתה כל אחת אומרת, עלי יניח צדיק ראשו".

והנה על העקר הזה העירונו זכרונם לברכה במדרש קהלת, שאמרו זה לשונם (קהלת רבה ז), "ראה את מעשה האלהים" וגו' - "בשעה שברא הקדוש-ברוך-הוא את אדם הראשון, נטלו והקזירו על כל אילני גן-עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשפחים הן, וכל מה שבראתי - בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי".

פללו של דבר, האדם לא נברא בעבור מצבו בעולם הזה, אלא בעבור מצבו בעולם הבא.

אלא שמצבו בעולם הזה הוא אמצעי למצבו בעולם הבא, שהוא התכליתי. על כן תמצא מאמרי חכמינו זכרונם לברכה רבים כלם בסגנון אחד, מדמים העולם הזה למקום וזמן ההכנה, והעולם הבא למקום המנוחה ואכילת המזון כבר. והוא מה שאמרו (אבות ב, טז), **"העולם הזה דומה לפרודור", כמו שכתבתי לעיל, "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, היום לעשותם ולא למחר לעשותם", (עירובין כב ע"א), "מי שטרך בערב שבת יאכל בשבת" (עבודה זרה ג ע"א), "העולם הזה דומה ליבשה והעולם הבא לים" וכו' (קהלת רבה א, טו), וכאלה רבים על זה הדרך.**

ותראה באמת שכבר לא יוכל שום בעל שכל להאמין שתכלית בריאת האדם הוא למצבו בעולם הזה, כי מה הם חיי האדם בעולם הזה? או מי הוא ששמח ושלם ממש בעולם הזה? "מי שנותניו ברהם שבעים שנה, ואם בגבורת שמונים שנה, ורהבם עמל ואון" (תהלים צ, ט). בכמה מיני צער וחקאים ומקאובים וטרדות, ואחר כל זאת - הפנות. אחד מני אלה לא ימצא שיגרה העולם לו הנאות ושלום אמיתי, וגם הוא - אלו יגיע למאה שנה כבר עבר ובטל מן העולם. ולא עוד, אלא שאם תכלית בריאת האדם היה לצרף העולם הזה, לא היה צריך מפני זה שתנפח בו נשמה כל כך חשובה ועליונה שתהיה גדולה יותר מן המלאכים עצמם, כל-שכן שהיא אינה מוצאה שום נחת רוח בכל ענוגי זה העולם. והוא מה שלמדנו זכרונם לברכה במדרש קהלת (פרק ו) זה לשונם, **"וגם הנפש לא תמלא" - "משל למה הדבר דומה לעירוני שנסא בת-מלכים, אם יביא לה כל מה שבועלם, אינם חשובים לה כלום, שהיא בת-מלך. כך הנפש אלו הבאת לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה. למה? שהיא מן העליונים". וכן אמרו זכרונם לברכה (אבות ד, כב), **"על כרחוק אתה נוצר ועל כרחוק אתה נולד",** כי אין הנשמה אוהבת העולם הזה כלל, אלא אדרבה מואסת בו, אם כן נדאי לא היה בורא הבורא יתברך בריאה לתכלית^ו שהוא נגד חקו^ו ונמאס ממנה. אלא בריאתו של האדם למצבו בעולם הבא היא, ועל כן נתנה בו נשמה זאת, כי לה ראוי לעבד ובה יוכל האדם לקבל השכר במקומו וזמנו, שלא יהיה דבר^ו נמאס אל נשמתו פעולם הזה, אלא אדרבה נאהב ונחמד ממנה. וזה פשוט.**

עומד בשקול - נמצא במצב המאפשר לו לנטות לברכה או לקלקול. **שמח -** האור. **התכליתי -** המטרה. **והעולם הבא לים -** וצריך להצטייד כראוי במזון ביבשה. **לתכלית -** למטרה. **חקה -** טבעה. **שלא יהיה דבר -** השכר בעולם הבא.

מצב העולם תלוי במעשי האדם

משלי חז"ל על תעוה"ו והעוה"ב

ראיות שכליות שהעוה"ו אינו התכלית

